NOMIKI BIBLIOTHIKI Daily
Law in focus, news in depth

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ ΑΡΘΡΑ

Τεχνητή νοημοσύνη στη ζυγαριά της βιοηθικής: Απόφαση ή αυταπάτη;

Μαρίζα Μαράσογλου

10/04/2026

«Οι μηχανές μπορούν να υπολογίζουν, να διαγιγνώσκουν και να προτείνουν. Μόνον ο άνθρωπος, όμως, μπορεί να επιδείξει έλεος, να αγαπήσει και να κρίνει με ηθικούς όρους», σημειώνει ο καρδιολόγος Eric Topol. Όπως το ανθρώπινο σώμα φέρει αισθήσεις και κύτταρα, έτσι και το ψηφιακό μας αποτύπωμα ενσωματώνει μεταδεδομένα, συμπεριφορές και προτιμήσεις. Η στείρα μετατροπή αυτών των στοιχείων σε «ψηφιακά όργανα» αναδεικνύει την ηθική υποχρέωση προστασίας τους, βάσει αρχών που σέβονται την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και υγεία, ενώ ταυτόχρονα διασφαλίζουν τη δικαιοσύνη. Το παρόν άρθρο δεν στοχεύει μόνο στην παροχή απαντήσεων, αλλά και στη διατύπωση δύο θεμελιωδών ερωτημάτων: Πού τελειώνει η τεχνολογία και πού αρχίζει ο άνθρωπος; Ποιος είναι ο ρόλος της βιοηθικής στην εποχή της τεχνητής νοημοσύνης;

Θεμελιώδεις αρχές βιοηθικής – Αυτονομία

Η βιοηθική αποτελεί σύγχρονο, φιλοσοφικό διεπιστημονικό πεδίο, με το οποίο επιτυγχάνεται η εύρεση ενός ευρύτερου ηθικού πλαισίου για την ανάπτυξη και χρήση αλγορίθμων που επηρεάζουν άμεσα την ανθρώπινη υγεία και αυτονομία.

Ο Tristan Harris, αμερικανός ηθικολόγος και ιδρυτής του οργανισμού Centre for Human Technology μιλά για εργαλεία που χειραγωγούν την προσοχή και διαμορφώνουν μαζικές συνειδήσεις, παραγκωνίζοντας την αρχή της αυτονομίας και την ελευθερία ανάπτυξης προσωπικότητας (Άρθρο 5 του Συντάγματος).

> «Η μεγαλύτερη απειλή της ΤΝ στην υγεία δεν είναι η αποτυχία της να λειτουργήσει, αλλά η επιτυχία της χωρίς ηθικό πλαίσιο», επισημαίνει σε έρευνες του σχετικά με τους ηθικούς κινδύνους που απορρέουν από την τεχνολογία.

Καθίσταται σαφές ότι η τεχνολογία πρέπει να λειτουργεί επικουρικά, χωρίς να πλήττει την ελεύθερη βούληση του ατόμου , αφήνοντας ένα εύλογο περιθώριο για διάπραξη σφαλμάτων. Συγκεκριμένα, η άκριτη ανάθεση ιατρικών εργασιών στην τεχνητή νοημοσύνη, όπως με την αυτοματοποιημένη χορήγηση θεραπείας, μπορεί να θεωρηθεί κερδοφόρα, μόνο σε απλά καθήκοντα χαμηλότερου κινδύνου, προκειμένου να αποφευχθούν πιθανές συνέπειες από σφάλματα ή δυσλειτουργίες σε κρίσιμους τομείς. Αντίστοιχα, και στον τομέα της νομικής επιστήμης, η χρήση τεχνητής νοημοσύνης για την αυτοματοποιημένη σύνταξη συμβολαίων, την ταξινόμηση υποθέσεων ή την υποβοήθηση στην έρευνα νομολογίας, μπορεί να επιταχύνει και να βελτιστοποιήσει τα νομικά καθήκοντα.

Social Dilemma Documentary

Προοδευτική είναι η προσέγγιση του κοινωνικό-ηθικού ντοκιμαντέρ Social Dilemma, το οποίο προειδοποιεί για τις επιπτώσεις της υπερβολικής χρήσης της τεχνολογίας τόσο στην ψυχική όσο και στην πνευματική υγεία των ανθρώπων. Μέσα από συνεντεύξεις πρώην στελεχών της Google και του Facebook, αποκαλύπτεται η αλήθεια: οι αλγόριθμοι διαθέτουν δυνατότητα χειραγώγησης, καθώς προσαρμόζονται στις αδυναμίες των χρηστών ενισχύοντας την εξάρτηση από τις ψηφιακές πλατφόρμες. Το ντοκιμαντέρ αποτελεί μια δραματική υπενθύμιση ότι η τεχνολογική πρόοδος χωρίς ηθικό και νομικό έλεγχο μπορεί να οδηγήσει σε καταστρατήγηση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και στην πλήρη διαφθορά.

Η βιοηθική λοιπόν, οφείλει να λειτουργεί ως «θεματοφύλακας» σε κάθε νέο βήμα της επιστήμης και της τεχνολογίας, διαφυλάσσοντας έτσι την ανεξαρτησία του ανθρώπου. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το ρίσκο της χρήσης της τεχνητής νοημοσύνης στην ογκολογία, με

σκοπό την ανάλυση ιατρικών φακέλων και την πρόταση εξατομικευμένων θεραπειών για καρκινοπαθείς. Πολλές φορές, η αξιοποίηση της μπορεί να καταστήσει την διαδικασία γρηγορότερη, από την άλλη όμως οι σοβαρές παρενέργειες της μπορεί να προκαλέσουν απότομη βλάβη στην υγεία του ασθενούς.

Θεμελιώδεις αρχές βιοηθικής – Δικαιοσύνη

Θα ήταν αδιανόητο να μιλήσουμε για βιοηθική και να μην αναφερθούμε στην δικαιοσύνη , κομβικό όρο ο οποίος διασφαλίζει άμεσα μια ασφαλή και ισότιμη διάσταση. Οποιαδήποτε αλγοριθμική ρύθμιση που δε λειτουργεί με βάση τη δικαιοσύνη και την παροχή ίσων ευκαιριών προς όλους τους ασθενείς, είναι εκ των προτέρων ανήθικη, παραβιάζοντας το σύνταγμα. Καθώς οι φυλετικές και κοινωνικοταξικές διακρίσεις είναι διαδεδομένες μέσα σε αυτό το πλαίσιο, κατανοούμε πως προκατειλημμένοι αλγόριθμοι πρέπει να καταργηθούν και να δημιουργηθούν συστήματα ανεκτικά ως προς την διαφορετικότητα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η υπόθεση **State of New York v. UnitedHealth Group (2019)**, όπου αλγόριθμος αξιολόγησης ασθενών υποβάθμιζε συστηματικά τις ανάγκες μαύρων ασθενών, βασιζόμενος σε δεδομένα κόστους φροντίδας, αφού αναπαρήγαγε κοινωνικές ανισότητες, με αποτέλεσμα άνιση πρόσβαση σε υπηρεσίες, οδηγώντας σε παραβίαση του άρθρου 4 του Συντάγματος.

AI BILL OF RIGHTS

Οι αλγόριθμοι δεν έχουν ηθική πρόθεση, καθώς δεν είναι τίποτα άλλο παρά καθρέφτες των σκοπών που τους αποδίδει ο άνθρωπος. Αυτό καθιστά τον ρόλο τους εργαλειακό, ιδίως στον τομέα της δικαιοσύνης. Η πρωτοποριακή διακήρυξη δικαιωμάτων για την τεχνητή νοημοσύνη, AI Bill of Rights, που προτάθηκε από τον Λευκό Οίκο το 2022, αποτελεί ηθικό και πολιτικό εργαλείο που προωθεί την πρόληψη της αλγοριθμικής διάκρισης, δηλαδή της αδικαιολόγητης και άνισης μεταχείρισης των ανθρώπων, ιδίως σε θέματα υγειονομικής περίθαλψης. Η διακήρυξη διακρίνει το χάσμα ανάμεσα στον ρομποτικό δικαστή και στην ανεξαρτησία της κρίσης, εστιάζοντας στην ενσωμάτωση της ισότητας και της διαφάνειας στην τεχνητή νοημοσύνη, με σκοπό την υγιή τεχνολογική και υγειονομική πρόοδο

Θεμελιώδεις αρχές βιοηθικής – Ενημερωμένη συναίνεση

Στο πλαίσιο της κοινωνίας της πληροφορίας, υπάρχουν περιστατικά όπου η τεχνολογία δρα αυτοβούλως, πολλές φορές προκαλώντας βλάβη στην υγεία του ασθενούς και πλήττοντας τη σωματική του ακεραιότητα. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, αναδυκνείεται η σημασία της αρχής της ενημερωμένης συναίνεσης, η οποία αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο της ηθικής ιατρική. Η συναίνεση αυτή πρόκειται για το απόλυτο δικαίωμα του ασθενούς να ενημερώνεται επαρκώς για τις προτεινόμενες ιατρικές παρεμβάσεις, ακόμα και όταν προέρχονατι από συστήματα τεχνητής νοημοσύνης, δίνοντάς του την ευκαιρία να γνωμοδοτήσει σχετικά με τις προτεινόμενες θεραπευτικές της μεθόδους.

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΕΠΙΣΗΣ

Η ψευδαίσθηση της επαγγελματικής ιδιότητας: Η παροχή νομικών και ιατρικών συμβουλών από την Τεχνητή Νοημοσύνη

Η αρχή αυτή κρίνεται απαραίτητη στον τομέα βιοηθικής, διότι διασφαλίζει τον σεβασμό στην αυτόνομη βούληση του ασθενούς, επιτρέποντάς του να δικαιούται να παρέμβει στις οδηγίες και στις θεραπείες που του δίνονται. Η απουσία της μπορεί να οδηγήσει σε επιβλαβή αποτελέσματα, όπως την εφαρμογή ανεπιθύμητων ή ακατάλληλων θεραπειών με κίνδυνο την υγεία του ασθενούς, καθώς και την απαγορευμένη πρόσβαση σε προσωπικά και ευαίσθητα δεδομένα αυτών.

Σε εθνικό επίπεδο, η ενημερωμένη συναίνεση προστατεύεται στο Σύνταγμα, στο Άρθρο 5 παρ.1 («Προστασία ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας»), ενώ σε διεθνές με τη Σύμβαση του Οβιέδο στο Άρθρο 5 , όπου αναφέρεται ρητά ότι: «Παρέμβαση στην υγεία επιτρέπεται μόνον κατόπιν ελεύθερης και ενσυνείδητης συναίνεσης του προσώπου». Τέλος, σε υπερεθνικό επίπεδο διαφυλάσσεται στο άρθρο 7 του GDPR, σύμφωνα με το οποίο απαιτείται «Ελεύθερη, σαφής, ενήμερη συναίνεση για επεξεργασία ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων (ιδίως ιατρικών)» .Τα κείμενα αυτά αλληλοσυμπληρώνονται συγκροτώντας έναν πολυδιάστατο πυρήνα προστασίας της προσωπικότητας του ανθρώπου.

Υπόθεση DINERSTEIN

Υπόθεση σταθμό αποτελεί η υπόθεση Dinerstein κατά Google και University of Chicago Medical Center, στην οποία

το νοσοκομείο διαβίβασε ιατρικά δεδομένα ασθενών στην Google προκειμένου να χρησιμοποιηθούν σε συστήματα τεχνητής νοημοσύνης, χωρίς να έχει προηγουμένως δοθεί η ρητή συναίνεση των ασθενών. Πρακτικές αυτού του είδους εγείρουν σοβαρά ζητήματα προστασίας της προσωπικότητας, θέτουν σε κίνδυνο την ασφάλεια των ασθενών και προκαλούν σημαντικά ηθικά διλήμματα. Ιδιαίτερη προσοχή απαιτείται σε θεραπευτικές παρεμβάσεις που ενέχουν υψηλό κίνδυνο ή δεν έχουν δοκιμαστεί επαρκώς, αφού μπορεί να οδηγήσουν σε δυσμενείς και ανεπιθύμητες συνέπειες για την υγεία του ασθενούς. Στις περιπτώσεις αυτές, η ανθρώπινη κρίση και η ιατρική ευθύνη δεν πρέπει να επαφίονται στις δυνάμεις της τεχνητής νοημοσύνης, ιδίως όταν διακυβεύεται η υγεία και η ασφάλεια του ασθενούς.

Μελέτη GAI & UNESCO

Στον τομέα της ενημερωμένης συναίνεσης και των θεμελιωδών δικαιωμάτων ξεχωρίζει η μελέτη GAI η οποία τονίζει τους σημαντικούς κινδύνους που ενέχονται στη μαιευτική. Διερευνά την πρόκληση τοκετού με ωκυτοκίνη, διασφαλίζοντας απόλυτη ακρίβεια ιατρικού περιεχομένου και στοχεύοντας στην απλοποίηση της ενημερωμένης συναίνεσης του ασθενούς, απλοποιώντας και εξατομικεύοντας τα έντυπα συναίνεσης με έμφαση στην ενημέρωση για τους κινδύνους. Παράλληλα, η UNESCO με τη «Σύσταση για την Ηθική της Τεχνητής νοημοσύνης» (2021) θέτει ως παγκόσμιο πρότυπο τον σεβασμό στην ενημερωμένη συναίνεση και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια μέσω της αξιοποίησης μηχανών.

Ποιος φέρει την ευθύνη;

Είναι ευρέως αναγνωρισμένη η πολυπλοκότητα των εργαλείων τεχνητής νοημοσύνης, όπως το IBM Watson health και το Google DeepMind Health. Μια μονάχα λανθασμένη ένδειξη, ωστόσο, αυτών των γρήγορων μηχανημάτων, μπορεί να επιφέρει σημαντική αλλαγή. Στις επικίνδυνες αυτές περιπτώσεις, εγείρεται το εξής κρίσιμο ερώτημα: Ποιος φέρει την ευθύνη σε περίπτωση σφάλματος, ο άνθρωπος, ή η μηχανή; Κατά την Shefali Patil, καθηγήτρια στο McCombs School of business στο Τέξας, αντί η τεχνητή νοημοσύνη να αποσυμφορήσει την ευθύνη, την μετατοπίζει στους ιατρούς. Οι τελευταίοι είναι αναγκασμένοι να ερμηνεύουν αλάνθαστα και άψογα μια τεχνολογία άγνωστη σε αυτούς, κάτι το οποίο δεν εμπίπτει στην αρμοδιότητά τους. Άρα οι γιατροί όχι μόνο θα πρέπει να είναι καταρτισμένοι με τη γνώση της ιατρικής επιστήμης, αλλά να είναι και τεχνολογικά αλφαβητισμένοι.

Αντίθετα, μια αυστηρότερη άποψη θεωρεί ότι η πρωταρχική ευθύνη ανήκει στον άνθρωπο-δημιουργός και ιατρός- που οφείλει να χρησιμοποιεί δοκιμασμένα μηχανήματα ήπιας επικινδυνότητας, με σκοπό την προστασία του παθόντος. Στο πλαίσιο μάλιστα της νομικής επιστήμης, η ζημία που προκαλείται στην υγεία του ασθενούς παράνομα και υπαίτια δημιουργεί πρωτογενή αστική ευθύνη (914 , καθώς και υποχρέωση του ιατρού για αποζημίωση , αλλά και κάλυψη των ιατρικών εξόδων για περίθαλψη.

Επίλογος

Εάν κάποτε «πνιγούμε» από την υπερβολική ανάπτυξη της τεχνολογίας και χάσουμε την ελευθερία μας, ας μην ξεχνάμε ότι οι «δημιουργοί» αυτής της τεχνολογίας είμαστε εμείς οι ίδιοι. Η τεχνητή νοημοσύνη, όσο «υπερφυσική» κι αν φαίνεται, δεν παύει να είναι προϊόν της ανθρώπινης ευφυΐας. Η καινοτομία οφείλει να συνοδεύεται από υπευθυνότητα και ασφάλεια αξίες που εξάλλου αναδεικνύει διαχρονικά η βιοηθική. Οι μηχανές δε δημιουργήθηκαν για να καταπιούν τη φωνή μας – , αλλά για να ενισχύσουν τον δίκαιο ρόλο μας, και να υπηρετούν τον ανθρώπινο σκοπό, όχι να τον εκτοπίζουν, προκαλώντας χάος και διαφθορά. Το μέτρο, η δικαιοσύνη και η ανθρώπινη αξιοπρέπεια είναι έννοιες-κλειδιά που πρέπει να μας καθοδηγούν σε κάθε στάδιο τεχνολογικής εξέλιξης.

Μαρίζα Μαράσογλου

Άντρεα Παπαδοπούλου

* Η ***Μαρίζα Μαράσογλου*** είναι προπτυχιακή φοιτήτρια Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ, Μέλος της Ομαδάς Αρθρογραφίας του UoA Legal Tech Society.

* Η ***Άντρεα Παπαδοπούλου*** είναι προπτυχιακή φοιτήτρια Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ, Μέλος της Ομαδάς Αρθρογραφίας

του UoA Legal Tech Society.